

Den mänskliga tragedin (urversionen)

I juli 1971 upplevdes en våldsamt identitetskris, vars väsentliga resultat var en total förlust av alla personliga ambitioner - allting upplevdes som fullständigt fåfängt och bortkastad möda vad man än gjorde i livet. Samtidigt fylldes hjärtat av överväldigande känslor av alltings intighet och sökte sig ett uttryck, som blev urversionen av "Den mänskliga tragedin" i femton monologer, skriven under en enda natt den 12-13 augusti 1971.

Den utvecklades senare, och efter tio år var monologerna 111 till antalet. Då sattes punkt för arbetet. Emellertid finns någonting kvar i urversionen som kanske gått förlorat i senare versioners överarbetning och överväldigande oceaner av tillskott.

Många förläggare har under årens lopp fått se arbetet, och många var principiellt positiva. Den kanske mest förstående var Sune Stigsjö den 12 november 1981:

"Tack för brev och manus. Ack, se bilagda artikel, hur jag har det, och hur läget är för seriös annorlunda litteratur!

Jag har inte en chans!

Jag tycker dina texter är enormt spännande, självständiga och utmanande, givande, originella, viktiga. Men ack, så som bokmarknaden fungerar säljer man även av en sån bok så där en 50 exemplar till biblioteken och 100 ex till bokhandeln, så *är* det faktiskt. Och jag måste sälja 2000 ex av en bok för att få ihop till tryckräkningen; och en bok kostar så mycket *mer* att utge.

Man tycker då att jag kunde ta av överskott från andra utgivningar. Hur? Efter 21 års hemskt slit (alla dagar, inkl. helger 18 timmar) är jag idag (oss emellan) skyldig tryckerier 1,7 miljoner och banker 0,6 miljoner. Bara räntorna på mina skulder går på 1/4 miljon per år. Om jag överlever är en öppen fråga, - sannolikt inte.

Ja, jag kan bara säga direkt *som det är!* Och hoppas på din förståelse.

Pröva med Doxa förlag, Lund, och Robert Larsson, Sthlm. Jag vet inte hur de har det ekonomiskt, *men intresserade är de säkert.*

Varma hälsningar,

Sune Stigsjö."

Några få år senare stupade Sune Stigsjö på sin post, överarbetad med hjärtinfarkt. Tillsammans med Bo Cavefors i Lund blev han en av Sveriges två stora förläggarmartyrer - det fanns inga större idealister i förlagsbranschen i Sverige än dessa två.

Den mänskliga tragedin

(urversion, 1971)

"Historien, vad kan man ur den hämta annat än att det alltid har gått miserabelt till?"

- Goethe

Semitreides:

Hellas, vad har hänt med dig? Varför gick din historia på tok? Nittio år har nu gått sedan Perikles dog, sedan Athen, vår gudomliga stad, därmed dömdes till undergång i brist på kompetenta statsmäns ledning i kriget med Sparta. Alltsedan den dagen har stigande barbari och elände härjat i alla trakter, i alla bygder och i alla städer överallt i alla Hellas riken. Moder Athena, varför har du tillåtit en sådan tragedi hemsöka din egen stad Athen, Hellas ledarinna, och fader Zeus, varför hatar du Hellas, eftersom du låter det ruttna ihjäl i denna förfärliga epidemi av meningslös våldsamhet och splittring?

Jag är en fattig komediförfattare som maktlös åser detta ödesdigra drama. Jag skriver komedier, skrattar åt livet, älskar min hustru och dricker med mina vänner, ty så gör de flesta jag känner, men mitt hjärta svider i tysthet, och jag tror att så gör även alla andras; ty ingen kan undgå att märka den tragiska kurs som vårt Hellas har tagit.

Jag har sett Sokrates tömma sin sista bägere. När jag var ung beundrade jag Alkibiades, vilket han sedan fick mig att bittert ångra, för var det inte just han som i sin egoistiska hänsynslöshet och opålitlighet slutligen fick Athen förödmjukad av det ovärdiga Sparta?

Fidias, Perikles, Kimon, Aristides, varför dogo de alla? Varför kunna icke sådana män för alltid behaga vår värld med sin närvaro? Och varför blev Platon ej en statsman? Han var ju mera lysande i sin trädgård än Perikles, när denne i sina ljungande tal visade sig lika gudomlig som Zeus och Apollon tillsammans.

Även Aristofanes gjorde världen besviken i att inte bli statsman. Och varför blev en sådan hoppfull gestalt som Epaminondas uppväxt i Thebe? Den beotiska jorden var icke värdig hans fötter. Hade han varit athenare så skulle Hellas kanske idag ha varit förenat.

Demosthenes, Athens hopp, vad kommer det att bli av honom? Filip, halvbarbaren från norr, har redan läxat upp honom ett tretal gånger. Vad är en hellen värd som låter sig övervinnas av en barbar? Och vilket tecken är inte detta på hur djupt Hellas har sjunkit!

Jag är lycklig som är gammal och nära döden, ty jag fruktar för Hellas framtid.

Ack, om man ändå levde på Aiskhylos tid och fick delta i slaget vid Salamis! Ack, varför levde jag inte då? Vore jag ett barn av den gyllene tidsåldern, så vore jag en tragöd större än Euripides och kanske till och med en vän till den store Sofokles. Men hur förfärligt är det inte alltid när man drömmer att vakna upp och finna verkligheten lika gäckande som alltid.

Förr i tiden blev människor aldrig gamla, ty framtiden låg alltid ljus framför deras barn. Nu under de senaste nittio åren har jag sett kloka män åldras innan de nått sitt sextionde år och bli svagsinta vid sitt sjuttionde. Detta är enligt min åsikt ett tecken på tidernas förfall.

Men vad nu? Nyheter kommer från norr. Halvbarbaren Filip av Makedonien har blivit mördad! Vad betyder detta i längden? Trots att han var en halvbarbar var han Hellas enda hopp. Men jag hör att han har en säregen son. Få se om denne kan axla sin faders börda.

Jag är gammal nu och beredd inför döden. Kanske är Filips son Alexander någonting att satsa på. I hopp om att så är fallet lämnar jag härmed denna historiska scen, och mitt ord överlämnar jag åt någon som ännu äger sin ungdom och som känner Alexander. Farväl.

Perdikkas brev:

Kära syster Klytaimnestra,

Jag skriver detta brev i Sestos vid Hellesponten. Framför mig breder det blåa vackra vattnet ut sig på andra sidan om vilket perserna befinner sig. Jag fruktade förr för att möta dem i strid, men min konung Alexander, som jag gradvis lär känna mer och mer, har nu helt befriat mig från denna fruktan med sitt säregna nästan övernaturliga mod. Han har fått mig att tro, kära syster, att världen har en underbar framtid framför sig.

Seleukos var nyligen och hälsade på i mitt tält. Jag är övertygad om att han kommer att gå långt innan vi är tillbaka i Pella.

Kära syster, jag kommer att skriva många fler brev i framtiden så ofta jag kan, och lova att inte oroa dig för oss utan påtaglig orsak, så ska jag lova att berätta allt som händer mig på persiska slagfält, och om gudarna är med oss, vilket jag tror att de är, så skall jag till och med lova att snart återse dig i Pella.

Din mest vördnadsfulle broder Perdikkas.

Min kära syster,

Jag skriver detta brev nattetid på slätten Issos öster om Tarsus. Idag har jag skådat den persiske storkonungen. Och kan du tänka dig, kära syster, att han flydde! Han flydde för min Alexanders ljungande blick, och soldaterna har skämtat och sagt att han i Alexander trodde sig se spöket av Kyros komma och banna honom för hans misslyckade sätt att regera i Persepolis. Och ända till Persepolis flydde säkert denne överraskande fege storkonung. Du bör även veta att vår här säkert var mindre än hälften så stor som persernas.

Alexander tycks mer och mer se ner på Parmenion av en anledning som jag ej förstår. Jag hoppas innerligt, kära syster, att det inte kommer en brytning dem emellan, ty Alexander behöver Parmenion, och Parmenion behöver Alexander. De är säkert vår tids två största personligheter.

Hefaistion, Alexanders vän, har jag även lärt känna närmare liksom den store Eumenes. Denne Hefaistion är en underlig person. Jag undrar vad Alexander ser hos honom, ty själv ser jag ännu ingenting i honom. Han är visserligen artig och älskvärd, men det är allt. Jag hoppas få lära känna honom närmare.

Som du säkert förstår av detta uppsluppna brev skrivet efter en segerrik dag så fattas mig ingenting. Jag är frisk, och idag på slagfältet kände jag mig som en osårbar gud. Visserligen fick jag en skråma i högra armen, men den kommer att bli läkt av tiden snabbare än man tänker.

Mitt enda bekymmer är faktiskt konung Alexander själv. Jag vet nu att han i själ och hjärta egentligen är kanske den svagaste av alla människor, och jag tycker inte om hans ideologi. Jag tycker inte att Akhilleus är någon beundransvärd person, och jag förstår inte varför Alexander ser upp till honom. Odysseus tycker jag att skulle vara ett lämpligare och hälsosammare föredöme. Men jag får inte kritisera min konung. Och Hefaistion tar säkert väl hand om honom.

Ännu en gång farväl, kära syster, och jag lovar igen att skriva så snart jag får tillfälle därtill, vilket nog blir ännu mera sällan i framtiden än hittills, ty Alexander skenar fram på livets väg, och vi måste följa honom, eftersom vi är hans soldater. De senaste ryktena från hans tält är oroväckande: jag har hört att han vill se Persepolis.

Men oroa dig inte för någon av oss, kära syster, ty vi ämnar alla återvända till Makedonien innan vi ännu har lämnat vår ungdom.

Din egen trogne broder Perdikkas.

Min syster Klytaimnestra,

Jag skriver detta brev i hjärtat av världen, som är storkonungens stad Persepolis. Du kommer inte att tro att jag talar sanning när du läser detta, men du ska veta, trots att jag inte riktigt vågar tro det själv, att det är ren sanning. Vi lever i en saga. Dess namn är verkligheten, och det är den mest otroliga av alla sagor.

Men det mest förbluffande och otroliga av allt är att Alexander inte är nöjd. Kan du tänka dig, att en makedonisk konung intar den persiske storkonungens plats och ändå inte är nöjd! Han vill ha Dareios eget skinn, och gudarna vet vad han vill ha sedan!

Det kommer antagligen att dröja lika många år för mig att återkomma till Pella som det har tagit mig att komma hit. Men misströsta inte, för när jag sedan kommer är jag inte längre den unge löjlige Perdikkas, utan jag är upplyst, min själ är utvecklad, och mitt sinne och hjärta är uppfostrade till att bringa mer glädje åt er där hemma än vad som någonsin hade varit möjligt om jag varit filosof och elev till självaste Platon. Ty ingenting är mera nyttigt och upplyftande för en man än svindlande äventyr, och jag upplever nu kanske det största som kan upplevas, och jag ämnar klänga fast vid det till dess slut.

Dareios hustrurs liv och leverne är omåttligt mycket mera barbariskt än vad jag någonsin trodde kunde vara möjligt för konungsliga personer. En herdinna från Epeiros står på högre nivå än dessa skamlösa furier.

Berätta för så många som möjligt om våra äventyr, ty vi vill sannerligen inte vara ensamma om dem!

Din broder Perdikkas.

Kära min syster Klytaimnestra långt borta där hemma i det gamla efterlängtrade Pella,

Om du någonsin mottager detta brev skrivet i en stad vid namn Taxila, som är den första riktiga stad jag har sett sedan Persepolis, belägen i Indien på andra sidan världen, så tacka gudarna med rika offer för att det lyckligt har nått sitt mål trots allt. Be till dem och offra till dem även för min och mina trytande makedoniska kamraters skull, ty vi längtar alla hem, och hemmet ter sig mera fjärran för oss än någonsin. Det ter sig så fjärran att vi faktiskt ibland har tvivlat på att någonsin få återse det.

Alexanders armé är större än någonsin, men vi makedonier är färre än någonsin. Vi krigar tillsammans med främlingar, och vi gör det endast för Alexanders skull. För trots att vi inte känner honom längre, och trots att han har blivit en asiat, så älskar vi honom.

Parmenion är död. I Partien var några makedonier idiotiska nog att planera Alexanders död, och när detta kom fram fick många oskyldiga lida där för, och bland dem var Parmenion. Jag förstår inte varför och hur Alexander kunde genomföra ett sådant dåd. Ingen var mera värd större uppskattning av alla våra generaler än just Parmenion.

Även din vän Kleitos är död. Jag känner inte till de exakta omständigheterna kring hans död, men alla vet att de bägge var druckna när Alexander dräpte honom. Han hade länge i tysthet opponerat sig mot Alexanders idéer.

Vart tänker han föra oss, denne vår konung? Han är inte galen, men många tror att han är på väg att bli det. Han drömmer om att få se den östra oceanen, men jag tvivlar på att en sådan existerar.

Han har erövrat det största riket i världen. Tänker han nu förstöra sitt verk med att leda sig själv och oss alla i fördärvet? Jag är orolig för honom.

Var dock inte oroliga för oss. Jag tror på honom ännu, och så gör alla de dugligaste av oss, och så länge han ännu unnar någon av oss ett öra ibland så finns det hopp om att han låter oss och sig själv få återse Hellas.

Min privata dröm, som jag har närt ända sedan Parmenions död, är att se Alexander tillbaka i Hellas därifrån styrande resten av världen. Jag skulle vilja se honom i Athen. Jag skulle vilja se honom som den störste av hellener i spetsen för ett allhelleniskt rike. Och om jag kan så tänker jag gradvis försöka influera honom i den riktningen. Ty han behöver sina vänner, och ingen är gladare än jag över att få vara en av dem.

Min syster, bed till gudarna, offra och hoppas! Det är vad jag tänker göra just nu.
Din alltid trogne broder Perdikkas.

Kära syster,

Det är din bror Perdikkas som äntligen skriver igen. Och han har universums gladaste nyhet att förtälja dig och hela Makedonien: vi är på hemväg! Sprid nyheten överallt att vi är på hemväg!

Vår konung har erövrat alla folk i världen utom ett, som hans hjärta nu äntligen givit vika för: hans egna makedonier. I triumf återvänder vi nu hem med honom.

Din gamle broder Perdikkas.

Till Pausanias från hans vän Perdikkas, som skrev brevet i Susa.

Min vän, jag har inte sett dig på många år. Jag hoppas att livet ler mot dig på samma sätt som det ler mot världen och framtiden. Jag skriver för att be dig berätta allt om min systers död, hennes sista ord och om och i så fall vilka omen som uppenbarade sig. Ett mera smärtsamt budskap nådde mig aldrig eftersom, vilket du kanske vet, hon var mig kärare än någon annan. Jag hade med glädje offrat mitt liv bara för att få återse henne levande.

Med all vördnad för våra gamla minnen,
din vän Perdikkas.

Högt ärade Eumenes,

Hefaistion är död. Jag lärde känna honom närmare alltför sent. Först under hans sista sjukdom började jag egentligen finna honom.

Jag skickar dig personligen detta budskap för att förbereda dig på det allra värsta. Han var Alexanders enda förtrogne och kanske större som människa än Alexander själv. Utan honom kan Alexander knappast reda sig länge, eftersom han i grund och botten är svagare än sin egen bror.

Dessutom uppenbarade det sig i Susa ett dåligt omen: när Kalanus, vår österländske fakir, på sin dödsbädd tog farväl av Alexander, sade han: "Vi ses igen i Babylon." Och mot Babylon är Alexander på väg nu.

Vill du veta varför Hefaistion dog, tror jag att jag har svaret: bördan av halvguden Alexanders vänskap blev till sist för tung för honom.

Vi två är efter Hefaistion Alexanders två närmaste och mest tillförlitliga män. Om hans livsbörda nu blir för tung för honom, emedan han ej längre kan dela den med Hefaistion, måste vi vara redo att ta över den.

Med utmärkt högaktning,
Alexanders vän Perdikkas.

Klytaimnestra, var är du? Du var den ende jag någonsin hade som förstod mig. Var är du? Jag behöver dig. Jag behöver ditt stöd. Mer än någonsin saknar jag ditt alltid förstående aldrig uttråkade öra!

Alexander är död. Värld, bered dig på kaos! Blod, fritt fram; härjen, fiender, och förgås, alla godtrogna fredsälskare! Ännu en gång har världen förlorat sitt hopp, och den här gången innan det ens hunnit bli definitivt fastställt. Ty Alexander var aldrig hellen, och hans värld hann aldrig bli begåvad med det hellenska ljuset, trots att den var på god väg.

Ännu en gång rämnar civilisationen, ännu en gång ter sig framtiden hopplös, ty vår konung var det enda hopp som fanns. Endast han kunde ha återställt den hellenska ordningen, paradiset och ljuset. Varför gjorde han det inte? Min Gud, varför gjorde han det inte?

Den siste konungen av Pergamon:

Kom, mina vänner. Låt oss gå upp till Akropolen tillsammans och än en gång njuta av vad som kanske är vår sista aftons ljus. Lämna era arbeten, ty ni har skulpterat nog för idag, och hänge er i stället åt naturens, tidens och stadens skönhet.

Se detta rike! I snart två sekler har det nu bestått och smyckat världen med sin kunskap och kultur. Det var från början förutbestämt att bli Hellas arvtagare, och jag måste säga att vi har förvaltats arvet väl. Men vad som bekymrar mig, mina herrar, är framtiden.

Ser ni den växande världsmakten bortom haven? Ser ni det barbariska Rom med dess stela traditioner, blodiga tyranner och förmultnande så kallade republikanska system? Hur har en sådan stad av gudarna tillåtits att bli världens hopp? Varför har ödet tillsatt en sådan karbunkel att uppsluka världen?

Ni vet att jag står utan arvinge. Pergamon är gammalt liksom jag, vi lever blott på våra gamla minnen, vi har förvaltats arvet från Hellas länge och väl, men nu måste vi testamentera det vidare eller se det bli till intet. Världens enda hopp är Rom, och därför måste vi ge Pergamon åt Rom.

Bli inte förskräckta. Jag försäkrar er att det är den enda utvägen. Vi har att välja mellan att ge vårt rike till Rom, till någon sämre än Rom eller till förmultning och undergång genom inbördes strider. Därför, mina vänner, har jag beslutat att testamentera det till Rom.

Framtiden tillhör Rom. Framtiden tillhör inte Hellas. Hellas är dömt till total undergång. Det enda vi kan göra är att bromsa upp den och göra den så långsam som möjligt.

Rom är barbariskt, Rom är ruttet, men trots allt är Rom bättre än ingenting. Jag föredrar en barbarisk civilisation framför ingen civilisation.

Därför, älskade pergamenier, ber jag er överse med mitt handlande. Jag begär ingalunda att Pergamon ska sluta existera. Jag blott hoppas ni kan fortsätta ert liv i Pergamon på pergameniskt vis under Roms beskydd.

Antagligen kommer även Rhodos och Alexandria att snart falla i romarnas händer, men jag ber till alla Olympens gudar att det må ske på fredligt vis. Låt aldrig Museion i Alexandria brinna eller Rhodos stolta stoder och statyer störta samman omskakade av kriget. Jag ber Zeus, Poseidon och Apollon att rädda allt det av hellenskt evigt värde som trots allt ännu finns kvar.

Augustus:

Alexandria brinner. Vad rör det mig? Det är Antonius och Kleopatras fel. Någoting måste offras för civilisationen, och jag föredrar att offra dem och deras stad hellre än att offras själv. Dessutom har jag som personlighet större förutsättningar än de att göra någoting för framtiden.

Men är framtiden värd att göras någoting för? Det bästa i världshistorien är det förflutna. Men jag har mina plikter. Världen kommer att bli mig evinnerligen tacksam om jag tryggar civilisationen, hur ruttet den än är.

Jag ska dock göra mitt bästa för att min epok ska bli klassisk. Apollon ska jag införa i Rom, marmor ska jag bygga tempel och palats av, och på alla sätt ska jag försöka göra någoting av ingenting. Ty även om jag inte är rätt man att göra Rom till ett nytt Athen, så kanske jag kan göra det till en rätt acceptabel kopia.

Alexander den store och Julius Caesar får bli mina två ideal. Dem ska jag efterlikna och på bästa sätt överflygla om det går. Även om deras storhet är ouppnåelig för mig så kan jag överträffa dem genom att genomföra mina planer, emedan de aldrig genomförde sina. Detta är tragedin hos verkligt stora män: de lyckas aldrig visa hur verkligt stora de egentligen är.

Mina idéer är som sagt inte så förträffliga som deras, men genom att använda mig av deras i förverkligandet av mina egna så kanske jag på mitt eget personliga sätt kan bli den störste i världshistorien.

Ovidius, fördömde korrupperare, ge dig iväg! Det är sådana som du som är farliga för mitt rike, ty genom att inse dess svagheter och sätta fingret på dem uppmuntrar ni dem och gör ni dem bara värre. Jag hatar att på detta sätt bli hånad, förlöjligad och gäckad.

Romare! Ni är gynnade! Ni lever i världens förnämsta stad i världens förnämsta rike och är följaktligen det förnämsta folk som Jupiter någonsin låtit erövrta jorden. Ni utgör en bred världselit, och med stolthet bör ni förbli en sådan för alltid. Anamma följande idéer: Rom är bäst, vi är bäst, och allt annat är värdelöst. Om ni håller era

romerska dygder vid liv kommer ni, ärade romare, och er stad Rom att få leva för evigt. Framtiden kommer att tala om oss som det eviga folket i den eviga staden.

Se denna stad som jag har givit åt eder! Jag mottog en stad av lera och tegel, och nu glänser den av vitaste marmor. Behåll denna stad, och håll den vid liv, ty en bättre och vackrare stad har aldrig funnits och kommer aldrig att finnas. Minns mig som dess skapare.

Tiberius, din odugling, är Rom verkligen dömt att falla i dina händer? Måste detta sedliga förfall som finns överallt sjunka ännu djupare, är dessa lata uttråkade romare dömda till att få det ännu mera tråkigt, måste allt bli ännu värre än vad det redan är? O hopplöshet! Är detta vad jag har arbetat och levat för? Är detta den ljuvliga underbara gudomliga eftersträvade Pax Romana, som mänskligheten nu äntligen får njuta av? Fettrumpor! Flintskallar! Vidriga höns! Dumma depraverade stinkdjur! Men mitt samvete är dock rent. Jag har tryggt kultur, civilisation och samhälle.

Marcus Aurelius:

Vad är detta för en värld? Helst skulle man lämna den genast om man inte hade oturen att bli kejsare. Varför blev jag kejsare? Vad gör jag här? Gudarna vet. Jag vore inte här om det inte vore någon mening med mitt varande här.

Jag måste anpassa mig efter situationen. Det är det enda sättet att leva ett lyckligt liv: att acceptera livet som det är. Jag är kejsare. Därför måste jag leva upp till eller förnedra mig till min egenskap av kejsare.

Ack, detta romerska imperium! Vad är meningen med det? Är det inte dömt till undergång och glömska liksom allt annat som finns och som någonsin funnits? Varför finner jag mig i och accepterar jag min egenskap av kejsare? Därför att det är min plikt. Det är min plikt att sköta om världen, eftersom jag har blivit satt till att sköta om världen. Det hela må sedan vara hur betydelselöst som helst.

Vad är livet? Varför lever jag när jag ändå ska dö? Varför är evigt liv förbjudet här i världen?

Att leva synes mig meningslöst, eftersom man ändå förr eller senare blir berövad livet. Hellas var meningslöst, Alexander var meningslös, Vespasianus var meningslös, eftersom de alla var dömda till glömska och förruttnelse. Allt som förr eller senare drabbas av döden är meningslöst, eftersom det redan i sin begynnelse är dömt till undergång.

Även jag är meningslös. Vem talar om mig i morgon? Vem minns Vespasianus idag? Ingen. Och om någon enstaka person minns honom idag eller i morgon så är han med säkerhet glömd i övermorgon.

Rom, jag försvarar dig utan orsak enbart för att det är rätt, riktigt och etikettsenligt att göra så. Jag gör det ingalunda av fri vilja, ty jag har ingen fri vilja, emedan jag ingenting har att leva för. Livet är meningslöst så länge döden finns, och så länge livet är förgängligt är Rom, Vespasianus, jag, mina barn, Augustus, Hellas, ja, allt lika meningslöst som fåfängt.

Finner man en gång att man lever i världen så ska man dock anpassa sig därefter och axla livets börda vad den än må väga, ty så är varje levande tings och varelses helt naturliga plikt. Det är naturligt att leva på bästa sätt när man ändå en gång lever.

En irisk munk:

Världen är upplöst, och framtiden ter sig mörk. Hunner och vandaler härjar överallt i det en gång så fridfulla Europa, och det enda ljus som jag idag kan se på jorden är min religion kristendomen.

Jag sitter i min cell och författar dagen lång under det att jag beklagar denna jordiska världs öde. Endast här på Irland tror jag att folk idag inte slåss förutom i det fjärran Konstantinopel, som jag drömmer om att en gång få se. Ty Konstantinopel är idag vad Rom var igår och vad Athen var i förrgår: civilisationens hjärta.

Jag tror endast på två saker: Gud och Augustinus. Gud är världens och människornas enda hopp om frälsning, och endast genom kyrkan, Guds hus, kan vi nå denna frälsning. Jag tror på kyrkan, och jag lever för dess spridning, och min högsta önskan i livet är att en dag få resa till Mercia som missionär för att på så sätt medverka till Britanniens och Irlands förening under kyrkans överhöghet.

Ack, hur ljuvligt är inte detta mitt hemland Irland! Min fader kände personligen den helige Patrick, vilket jag aldrig tröttnar på att höra honom berätta om. Min moder, har min fader sagt, var den vackraste jungfru som någonsin levat i något gaeliskt land, och själv tillverkade jag i min ungdom harpor och andra musikinstrument, som kyrkomän från söder berömt med att yttra att de aldrig sett eller hört vackrare instrument någonsins i världen. Nu är jag svuren åt Gud för resten av mitt liv, och en högre ynnest kan i min mening ingen människa drömma om. Ty Gud är inte endast det högsta av allt utan även det vackraste av allt.

Världen är i en olycksalig oordning, och värre kan den knappast bli. Men kyrkan är mitt hopp, och så länge kyrkan är förenad och styrd av Gudsälskande män, så länge lever hoppet kvar på jorden.

En bysantinsk krönikör:

Mitt namn är Konstantin Almeios. Jag föddes samma år som den store Johannes Komnenos dog, kejsar Manuel kände jag väl personligen, och jag har sett vida delar av världen, bland annat anrika platser som Venedig, Genua, Cypern, Athen, Kiev, Rom och det fallna Alexandria. En tid var jag vår främste diplomat och en tid även fältherre. Nu lever jag ensam i mitt hus vid den kariska kusten, ty Konstantinopel behagar mig ej mera. Jag lever på mina minnen; min hustru och mina barn är för länge sedan döda, och jag ägnar min ålderdom åt att nedteckna min erfarenhet, min kärlek och de bysantinska kejsarnas historia. Min erfarenhet är redan nedtecknad, varför jag ägnar mig åt att uttrycka min kärlek.

Mest av allt vid sidan av livet självt älskar jag Konstantinopel. Jag lämnade ingalunda Konstantins stad på grund av vantrivsel, utan jag lämnade den för alltid av den anledningen att jag inte kunde uthärda att se dess undergång. Tyranner, idioter, narrar och höns avlöser varandra flitigt på Byzantions tron; västerlandet frodas, växer kulturellt och hatar oss mer och mer, och samtidigt härjar muhammedanerna allt närmare och mera hotande för varje årsskifte. Vårt folk svälter av andlig fattigdom, våra förhoppningar på framtiden gäckas varje gång en ny krönt kejsare visar sig vara ännu värre än den nyss störtade, och även vårt förnämsta barn Venedig har under de senaste årtiondena alltmer glidit ifrån oss. Enligt ett aktuellt rykte från Genua skramlar européerna vapen i syfte att snart latinisera oss och göra oss till deras provins. På grund av denna fruktansvärt förfärliga och sorgliga utveckling har jag

dragit mig tillbaka från livet i Konstantinopel, ty den mest kvalfulla döden är den som drabbar en långsamt. Hellre skär jag ut mitt älskade Konstantinopel ur mitt hjärta genast än att jag upplever att det sakta men säkert fräts bort.

De stora kejsare i det förflutna som jag mest älskar att tänka på är vår stads fader Konstantin själv, den store Justinianus, den gamle Heraclius, Leo Isauriern, i min mening den störste av dem alla, samt de tre Komnenierna Alexios, Johannes och Manuel, under vilkas regering vårt land upplevde sin största och troligen även sin sista storhetstid. Även Belisarius minne njuter jag oändligt av liksom flera av våra drottningars och speciellt då Justinianus' Theodora och Johannes Komnenos' Irene.

Venedig är efter Konstantinopel den stad i världen som jag älskar mest. Till skillnad från sin gamle far vår egen stad har den med säkerhet en lysande framtid framför sig, vilket jag i sanning unnar henne med hela mitt hjärta. Jag glömmer aldrig den skönhet och livsglädje som hon överväldigade mig med när jag anlöpte hennes hamn för första gången. Kanske hon rentav en dag reser sig som världens drottning och den nya tidens Athen.

Det mest tragiska av allt tragiskt som finns i världen anser jag vara det allmänna lättsinne och brist på kultur som visar sig i världens glömska av det förflutna. Själv vet jag ytterst litet om Athen och Babylon, trots att jag är en av mitt rikets mest skolade män, på grund av att dessa kunskaper, som måste vara ovärderliga, icke finns att hämta någonstans. Världen har icke tagit vara på sina allra högsta, vackraste och värdefullaste kunskapskatter, vilket jag ibland har känt mig frestad till att förbanna den för. Jag vet endast om Athen att det en gång måste ha varit alla tiders underbaraste plats och om Babylon att det var där historien tog sin början. Och jag vet inte ens med säkerhet om dessa två kunskaper faktiskt är riktiga.

Till sist ett ord om tyskarna: jag anser att deras rike är mera ett romarrike än vad vårt någonsin har varit. Med säkerhet tror jag att framtiden tillhör dem, och om så visar sig bli fallet önskar jag med hela mitt hjärta att de med sin makt må föra vår värld framåt i stället för åt det håll åt vilket romarriket förde civilisationen, nämligen bakåt. Må Gud vara med dem, jag hoppas att upplysta män må pryda en upplyst världsmonarkis kejsartron, och med hela min själ ber jag till Gud idag och alla dagar att han en dag må frälsa oss från våldet.

Gud är naturligtvis föremålet för min högsta kärlek, och även om jag ibland har tvivlat på hans existens tänker jag aldrig upphöra att älska gudomen såsom tanke. Ty en sådan tanke hos människan bevisar enligt min mening att människan, om hon inte är av Gud, åtminstone är gudomlig.

Därmed sätter jag punkt. Min kärlek är yppad.

En målare i renässansens Venedig:

Nej, nu får jag verkligen skärpa mig. Ska jag bli en målare, eller ska jag bli en Don Giovanni? Jag kan inte vara bägge, hur förälskad jag än är i att vara bägge.

O Maria Leonora, varför trädde du in i mitt liv? Hade du inte funnits hade jag nu haft min Kristi Himmelsfärd färdig och prisad från Florens till Wien! Jag hade vunnit den stora tävlingen för ännu okända professionella konstnärer och kanske blivit kallad till Rom! Men nej. Du lockade mig till din säng, du matade mig med vindruvor, du smekte min kind, allt medan tiden rann iväg. Du gjorde allt för mig medan jag gjorde ingenting, och nu får jag säkert vänta ännu ett år innan en lika förnäm chans uppenbarar sig igen.

Och nu har jag dessutom förlorat dig! Du har ränt iväg med den avundsvärde Giorgione, medan jag står här och har tappat världen!

Men i afton ska jag dränka mina sorger under den stora festen hos hertig Gonzaga, han som älskar konst mer än sina pengar. Han är en sann mecenat av den mest ärevördiga och sällsynta kategorin.

Vin! Kom hit med vin! Låt mig få börja nu redan, så att jag är upprymd och på gott humör redan när jag kliver ur gondolen. Men jag får inte heller bli så berusad att jag faller i kanalen, vilket jag ju gjorde senast.

Tiziano, är du här också? Underbart är det att se den mest förtjänte av alla sina kolleger! Är Giorgione här också? Inte? Jag har hört att du och Giorgione inte drar jämnt. Vad har hänt?

Paolo Veronese, här är jag, din egen Francesco! Hur går det i din verkstad? I min går det uruselt. Jag blir ideligen på nytt förälskad och lockas bort från mitt arbete innan jag ännu har börjat! Det är förfärligt! Jag kom hit i kväll enbart för att dränka mina sorger riktigt ordentligt!

Du undrar vilka sorger? Maria Leonora, den fagra ljuvliga kvinnan, har lämnat mig! Du skrattar! Mottag denna dusch i ditt ansikte av mitt friska vin, och det ska minsann lära dig att skratta!

Se upp? Vad ska jag se upp för? Vad ska jag skärpa mig för? Aha! Hertigen kommer.

En underbar middag, ers nåd! Jag har aldrig under någons tak någonsin intagit en mera gudomlig måltid än här hos er i kväll. Jo tack, ers nåd, mitt arbete går utmärkt. Och om ers nåd vill ha sin högst välförtjänta familj förevigad på duk i de vackraste färger, så står jag när som helst till ers nåds förfogande. Tack, ers nåd!

Vad sade den frikostige räven?

Han lovade besöka mig i min verkstad en dag för att, som han uttryckte det, se en högst välförtjänt ung mans lovande arbeten! Jag har sällan blivit så smickrad förr.

Så säger han till alla.

Det tror jag inte förrän du bevisar det! Men kom! Låt oss se vilka andra gäster som uppfyller detta ljuvliga palats denna kväll!

Vad tycker du om Tintoretto?

En diletterant.

Säg inte så. Han har ännu många års verksamhet framför sig.

Han kan aldrig bli någonting ens om han försökte.

Ha-ha! Du är dig lik!

Men vad tycker du om Correggio?

Jag känner honom för lite. Jag har ännu inte sett en tavla av honom.

Du måste upptäcka honom innan du dör! Du måste!

Ta det lugnt! Är han så magnifik?

Han är större än Rafael!

Schh! Säg inte om det där högt. Du får inte häda.

Men om det är sant?

Ingen är större än Rafael, inte ens jag.

Michelangelo är större än Rafael.

Michelangelo kanske, men ingen annan.

Leonardo är större än Rafael.

Leonardo är pervers. Dessutom har han övergivit konsten för vetenskapen, vilket är oförlåtligt.

Men han är en större konstnär än Rafael.

Det överlämnar jag åt eftervärlden att bedöma.

Men berätta: är det sant att kejsar Karl av Habsburg beundrar dig?

Han beundrar alla. Han skulle även beundra dig om han visste att du fanns.

Är det sant att han en gång plockade upp en pensel för dig?

Visst!

Giorgio, vad tror du om framtiden?

Jag tror att världen går åt helvete. Åtminstone går jag åt helvete.

En som älskar livet går inte åt helvete. Och du älskar livet.

Men älskar världen livet?

Det är en underbar period vi lever i. Är det inte?

Jo. Jag önskar den kunde hålla på för alltid.

Rafael har försökt bli kardinal.

Blir han påve, så får vi sannerligen uppleva världsmirakel.

Jag tror att han har ambitioner åt det hållet.

Har du hört det senaste?

Nej?

Giorgione och Tizian har grälat.

Det tror jag inte på.

Tizian målade en bättre tavla än Giorgione, och det kunde Giorgione inte smälta. De har lämnat varandra nu.

Så fruktansvärt!

Francesco, du var drucken igår. Du var till och med redlöst berusad. Vad beror det på?

Jag sörjer Giorgione.

Fortfarande?

Ja.

Men han har varit död i två månader redan!

Än sedan. Han blir väl inte mera levande igen för det.

Vad är dessa tyskar för idioter? Först de så kallade stora konstnärerna Cranach och Dürer och nu Martin Luther! Vad vill de egentligen? Är det inte nog med att de förnedrar konsten? Måste de nödvändigtvis dessutom upplösa kyrkan?

Vad är detta för en värld? Har alla plötsligt blivit helgalna? Har kristendomen sjunkit så djupt nu att kristna bekämpar kristna i kristendomens namn?

Har du sett Tiziano idag?

Nej. Var är han?

Det sägs att han sitter hemma och sörjer.

Sörjer? Sörjer vem?
Har du inte hört den förfärliga nyheten?
Nej.
Rafael är död.

Vad kommer framtiden att kalla denna tidsålder? Det var vår ambition att göra den till en ny antik. Vi har redan misslyckats. Kommer den ändå att kallas den Nya Antiken? Knappast. Att kalla den så vore ett dåligt och smaklöst skämt.

Men ändå har vi lyckats i någon mån. Konsten är levandegjord igen, även om inte det hellenska bländande ljuset är återvunnet ännu. Men frågan är: kan det återvinnas över huvud taget, eller är det förlorat för alltid?

Jag är förälskad igen och den här gången i Maria Buona. Lämnar hon mig i morgon så begår jag självmord, det gör jag på hedersord!

Men till dess att hon lämnar mig, hur skall jag inte älska henne! Jag ska ge henne en kärlek som hon aldrig ska glömma, för jag är mera förälskad i henne idag än i någon annan någonsin förut!

Ah, la dolce vita!

Goethe:

Livet är en tortyr värre än någon annan. Kan man genomlida den, och man måste genomlida den, så kan man genomlida vad som helst och måste man genomlida allt.

Jag är olympier. Men vad tjänar det till att jag är olympier?

Jaget är det enda som spelar någon roll i livet. Den som inte lever för sig själv är en dumbom.

Hur uttrycker man sin kärlek för världen, när världen inte är i stånd att förstå den?

Jag är synnerligen ensam, ty jag förstår världen medan världen inte förstår mig. Detta är varje individs tragedi.

Ser jag upp till ideal som inte finns? Lever jag i illusionen om att världen verkligen är en så utsökt illusion som jag tror att den är? Är jag bara en av historiens stora narrar?

Franska revolutionen är världshistoriens största tragedi: plebejerna ser inte längre upp till patricierna och förvandlar dem sålunda till plebejer. Men vad är en stat av bara plebejer om inte en myrstack?

En stat måste styras av aristokrater, ty om aristokraterna störtas intas deras plats av medlemmar av folket, som vanligen misslyckas i att efterlikna aristokraterna och som därför störtas i sin tur. Störtandet av ett så urgammalt system som aristokratin kan endast leda in i en ond cirkel som ej kan brytas av annat än kaos och total undergång.

Jag kan inte annat än beundra denne Rousseau som kommit på den briljanta idén att återvända till naturen. Men jag är rädd för att Gud har begåvat världen med hans person och idé alltför sent, ty industrialismen och materialismen har redan satt i gång.

Denne Schuberts tragiska öde är ett fruktansvärt exempel på världens livsfarliga situation: den är icke längre i stånd att uppskatta och ta vara på det enda av egentligt värde i tillvaron, nämligen den sanna platoniska kärleken, som Schuberts liv, person och arbete är något av en genuin personifikation av.

Om jag finge välja precis vem jag ville till evig hustru, så skulle jag välja Katarina II av Ryssland.

Beethoven var nästan naivt förälskad i England, och jag tror mig förstå honom. Ty detta England har i sanning en aura av aristokratisk ädelhet som aldrig tidigare har uppvisats i världshistorien, om man som enda undantag betraktar det gamla Hellas.

Ryssland är ett kejsarrike som med jättekliv vandrar in på den världshistoriska teaterscenen. Jag förutspår att framtiden tillhör Ryssland och England, ty Tyskland är lika splittrat som ett lapptäcke.

Jaså, Napoleon har äntligen tagit sitt förnuft till fånga och avlidit. Det kan dock inte förnekas att han gjorde en viss succé som vår tids mest underhållande narr.

Döden kommer till alla och inte minst till mig. Jag är dock glad över att nu bli befriad från åsynen av världens gradvisa försämring medan den Heliga Alliansen ännu fungerar och matar människorna med illusioner om trygghet och välfärd, ty vem vet när även den kollapsar som allting annat underbart i det förgångna?

Bismarck:

Visst är jag fåfång, men det är alla människor och hela världen. Mitt mål är att förena Tyskland, ty jag kan inte uthärda att se Ryssland, Frankrike och England ensamma erövra världen.

Men hur i all världen förenar man Tyskland? Jag har försökt med diplomati och Österrikes samförstånd men misslyckats. Fred fungerar inte i vår tid. Man måste ta till blod och järn.

Framåt alltså för Tysklands förening, så att det därigenom åter kan kasta sig in i världshistorien där det hör hemma!

Gamla Österrike, vad duger du väl till? Du är en gammal gubbe som inte ens kan röra på benen för att skaffa dig de minsta kolonier. Jag lämnar dig gärna i sticket när det passar mig, men så länge du gynnar mig och Tyskland är du min vän och vapenbror. Och, vid Gud, jag undrar om inte du är den ädlaste nationen i Europa.

Ha-ha! Detta lilla krig med Napoleon den Lille var sannerligen uppfriskande!

Jag har idag krönt en kejsare, som jag har ställt i spetsen för det äntligen förenade Tyskland. Jag tackar Gud för att jag har nått detta mål. Nu gäller det endast att hålla Tyskland kvar på det spår som hon lyckligt har slagit in på.

Fredrik Barbarossa, du är mitt föredöme. Utan din mäktiga gestalt hade jag aldrig givit mig in på detta arbete.

Europa når idag sin högsta blomstring, ty alla konkurrerar med alla. England är mån om att behålla sin oförliknelighet, jag kämpar för att bli hennes jämlike, och Ryssland och Frankrike har nästan ingått ett fosterbrödraskap och därmed gjort sig lika mäktiga som vi. Ett mera svindlande kapitel i historien har aldrig skrivits, ty aldrig förr har spelets insats varit så stor: den består av världsherraväldet.

Vem är den där fördömde förträfflige imperiebyggaren Cecil Rhodes? Varför i himlens namn är han inte tysk!

Jag har förlorat min kejsare idag. En ung beskäftig pojkslyngel som jag inte uppskattar så särdeles mycket ämnar efterträda honom, och jag tycker mig se mörka moln närma sig framtidens horisont.

Tyskland har förlorat mig idag. Den omogne kejsaren har avlägsnat mig från dess roder. Jag fruktar för Tysklands okontrollerbara öde.

Den där oförskämde pojkspolingen som vanpryder mitt Tysklands tron trampar ideligen i klaveret. Aldrig förtjänade Tyskland en bättre monark, och aldrig hade hon en sämre.

Jag tycker inte om att behöva lämna världen i detta farofyllda ögonblick, men döden måste man tyvärr finna sig i. Jag ber till Gud att han må skingra alla de hotande orosmolnen och bevara detta Tyskland som det nu är och denna lyckliga värld sådan den nu är.

En ung ambitiös engelsman:

En sådan underbar värld! Hur gynnad är jag icke som får leva i denna sagolikt spirande tid och tillbringa min ungdom i detta förnäma brittiska rike! Jag känner mig som en ung svala, som energiskt för första gången prövar sina starka mästarvingar och flyger mot den blåaste och klaraste av himlar varmt beundrad av sin flygkonst av jorden.

Hur mycket händer det icke varje dag nu för tiden, och hur fri är icke en ung man som jag! Jag äger hela världen, jag reser fritt från land till land, med iver lär jag mig allt som läras kan, och jag har redan ett livsmål framför mig: att på varje sätt medverka till och spendera all min kraft för ett förenat Europa och en fredlig värld.

Ryssarna kan jag räkna med. De är ett underbart folk vars enda men är okunnighet. Synd var det dock att tsaren var för svag för att orka vinna sin dust med Japan.

Den tyske kejsaren är även positiv. Det är tydligt och klart att han ingenting hellre vill än fred.

Österrike har en aggressiv utrikesminister som jag gärna såg att försvann från världspolitiken, men för övrigt är det Europas mest vördnadsvärda rike. En musikstad som huvudstad är någonting unikt.

Frankrike är vilt och odisciplinerat, men med Napoleons öde i minnet gör de vad England vill.

Italien är en nolla. De är ett folk med en underbar säregen naturlig och avundsvärd livsglädje, och därför duger de ej till politiker.

Slutligen har vi Amerika, en löjlig storvulen pajas på andra sidan oceanen. Honom kan vi strunta i.

Det är en intressant skådeplats där det mest intressanta av alla spel håller på att spelas. Den enda egentliga världsfaran är att spelet tas mer och mer på allvar.

Hur underbart är inte detta England! Jag hör hemma i Cambridge, jag hör hemma i London, och ingen annanstans kommer jag någonsin att känna mig hemma. Jag vandrar på gatorna, jag lyssnar i parlamentet, och överallt finner jag andra ungdomar lika ivriga som jag och med lysande ögon som skiner av framåtanda och verksamhetslust antagligen precis som mina egna. Vi lever sannerligen i en gyllene epok.

Men en sak bekymrar mig: varför har världens värdefullaste människor konstnärerna blivit så olyckliga under de senaste hundra åren? Varför söp Lautrec ihjäl sig, varför begick van Gogh självmord, vad hände med Seurat, Musorgskij och Schumann, och varför var Brahms och Schopenhauer, Tolstoj och Strindberg så sura och pessimistiska? Jag förstår inte vad det gick åt dem.

Denna fruktansvärda katastrof som hela världen skriker om idag är verkligen ett överväldigande olycksbådande tecken. Tänk, att världens stoltaste, vackraste, säkraste, mest tillförlitliga, mest uppmärksammade, mest vördade och största och på alla sätt mest excellenta skepp på sin första resa över havet på det förfärligaste sätt förliser! Det är någonting fullständigt ofattbart. Denna katastrof, som med rätta kan kallas världens stolthets undergång, har fullständigt ryckt upp mig med rötterna. Namnet "*Titanic*" kommer för alltid att lysa som kanske världshistoriens förfärligaste omen.

En sådan fruktansvärd tragedi! Och att det skulle drabba just Österrike och gamle kejsar Frans Josef, som bär på en tyngre börda av sorger än kanske någon annan på jorden! Det är skotten i Sarajevo jag talar om.

Och vad kommer detta att leda till? Världens öde hänger på Österrike och på en utrikesminister som jag aldrig har litat på.

O nej! O nej! O nej! Min värld brinner! Den underbara paradisetts lustgård som jag ännu levde i igår har idag förvandlats till ett flammande inferno, där alla plötsligt är fiender till alla, och där inte ens livet längre har något värde. Allt är förintat av krigets kalla faktum. Hade Disraeli, Gladstone och Cecil Rhodes levat idag så hade de gjort vad jag gör nu: de hade gråtit.

Och jag ber till Gud att kriget åtminstone inte måtte bli långvarigt.

Jag befinner mig vid fronten. Människor dör här som flugor. Kriget går till ungefär som så att alla dödar alla. Ty i frontens dammtöcken är det svårt att skilja mellan vän

och fiende, och våra vapen är sådana att de dödar allt och alla utan misskund. Alla här är fullt medvetna om att detta är helvetet.

Jag ligger på ett sjukhus och vet inte ens var. Människor blöder, skriker, opereras, jämrar sig och dör dag och natt. De flesta är invalidiserade för gott. Själv är jag det även, ty min högra arm nedanför armbågen ligger kvar på slagfältet.

Jag åter tillbaka hemma i skyttegravan. Jag skjuter folk, men jag bryr mig inte om att träffa. Jag lyder alla order jag får men enbart såsom en maskin, som man hanterar med knappar och spakar. Jag har inget samvete längre, och jag har ingen fri vilja längre. Naturligtvis längtar jag efter döden. Vad annat kan man göra? Men ödet är ironiskt nog att vilja hålla mig levande.

Jag ligger på sjukhus. Bägge mina ben är bortamputerade. Tydligt har jag betalat för att slippa återvända till fronten.

Jag minns att jag en gång för länge sedan älskade en värld. Var är den världen nu?

Amerika har inträtt i kriget. De allierade vinner det nu. Det är klart att man behövde hjälp från en stupid pajas för att vinna detta krig.

Kriget är slut. Min familj, som är förmögen, låter mig resa omkring i Europa. Jag har än så länge ingenting funnit utom stigande tragik, barbari och missnöje överallt. Det gamla högkulturella Ryssland är stängt. Ingen vet vad som händer där inne längre. Och de tyska kommunisterna tycks vara de enda tyskar som rör på benen. De är för galna för att upptäcka att Europa har gått igenom ett krig.

Endast England lever ännu trots allt. När jag återvänder dit skall jag stanna där för resten av mitt liv, ty endast där lever ännu den värld som jag och mänskligheten har förlorat.

Jag har hälsat på den store Nijinskij i Schweiz, som jag en gång som ung fick se dansa på Covent Garden i London. Han är galen numera. Det var mycket pinsamt, för jag kände inte till detta när jag for för att hälsa på honom.

Trots att det inte syns, så har kriget trots allt utarmat England inte endast ekonomiskt utan även så till vida, att en generation är invalidiserad om inte försvunnen.

Mina brorsbarn tycker inte om mig för att jag är så sur. De tycker däremot om att se på när jag rör på mina benstumpar. De tycker det ser skojigt ut. Det är roligt att man åtminstone är till någon glädje för världen, även om världen inte är till någon glädje för mig.

Amerika verkar faktiskt vara världens enda hopp numera. Det är ofattbart att detta land bebott av endast stupida menlösa ociviliserade skjutgalna pajasar och clowner nu är världens ledande nation.

Jag ämnar nu begå självmord, ty denna existens är alltför meningslös.

Tsar Nikolaj II:

Min tsarevna är hatad av mitt folk på grund av hennes tyska blod. Min son tsarevitj Alexej är obotligt handikappad och blödarsjuk, mitt palats hemsöks av en mer och mer olycksbådande demon vid namn Rasputin, och själv lever jag endast för att kröna mina tidigare misslyckanden med ännu större misslyckanden. Jag är inte rätt man att vara Rysslands enväldige tsar och ledstjärna, ty jag får inte bukt med hennes svårigheter och armod. Och den stora frågan är: går dessa svårigheter och detta armod att få bukt med? Jag tvivlar på det.

Dessutom har mitt rike just dragits in i ett europeiskt stormaktskrig, som redan efter det första året ser ut att få ödesdigra konsekvenser för samtliga inblandade. Ingen av oss tycker om kriget, ingen ville ha det, men ändå började det. Varför denna meningslösa tragedi?

Dessutom anstränger sig galna bolsjeviker och destruktiva rebeller till sitt yttersta för att fräta sönder Ryssland inifrån, och om kriget fortsätter länge till, vilket dessa okunniga odjur vill, så fruktar jag för att mitt Ryssland skall bryta samman.

Jag avundas min bror mer än någon annan i världen för att han slipper vara tsar.

Vad vill denne Rasputin? Är det inte nog med att hela Ryssland svälter, ruttnar, lider och korrumpas? Måste även min egen familj själsligt frätas sönder och gå under genom denne satans frändes onda makt och inflytande? Min egen älskade hustru, varför har du lockats in på denna fördärvliga väg? Är jag ett så övermåttan klent stöd att en galen sibirisk bonde utgör ett starkare?

Länge har jag väntat på denna dag. Länge har jag väntat på denna befrielse. Folket har förbarmat sig över mig och lyft oket från mina axlar, och med hela mitt hjärta önskar jag Kerenskij lycka till. Dock önskar jag att jag även så småningom slapp detta att behöva hålla skenet uppe såsom tsar, och kanske min önskan av Gud och mitt folk en dag beviljas.

Min son, min hustru, mina döttrar, kanske vi nu äntligen kan börja leva som den ömma kärleksfulla och harmoniska familj som vi ju egentligen är?

Jag tycker inte om denna utveckling. Kerenskij är till och med svagare och mindre kompetent än vad jag var. Jag måste, hur förfärligt ogärna jag än vill det, till varje pris återta min forna ställning, ty annars väntar Ryssland en katastrof.

Om det visar sig bli nödvändigt är jag nu beredd att offra min frihet, mitt liv och min familj för Rysslands framtids skull.

Allt är förlorat. Kerenskij störtade mig, och nu störtar Lenin Kerenskij. Rysslands dagar är räknade. Jag gråter och väntar på slutet.

Jag har slutat att tänka på och tala med min familj, ty deltar jag i deras lidanden kommer jag med säkerhet att bli galen.

Ryssland har i ett slag förvandlats till en kakistokrati, och i Europa härjar ännu kriget och kommer antagligen att fortsätta härja där länge till. Jag tycker synd om tyskarna, fransmännen och engelsmännen, ty de vet ännu inte vad som väntar dem. Krig är blott en vårsädd; vad som växer upp mot hösten efter krigets slut, och som människan måste skörda, är oändligt mycket värre.

Jag förbannar den dagen och de människor som någonsin föranledde mig till att förklara någon krig.

Min son är dödssjuk. Varför kan inte Lenins undersåtar mörda oss genast?

När jag var ung var Ryssland världens rikaste land både kulturellt och i fråga om framtidsutsikter. Inte ens Storbritannien var mera aristokratiskt än Ryssland. Idag när jag vaktad av bolsjeviker betraktar mitt Ryssland från detta fängelse kan jag endast konstatera, att från att ha varit en upplyst Gudsstat har vi nu sjunkit ner till stadiet av en oorganiserad kaotisk myrstack, vars drottning är Lenin.

Idag inser jag att det enda som återstår för mig att göra är att ge upp.

En ungersk balettdansör:

- Du är duktig, Lajos. En dag när du är stor kanske du blir lika stor som Nijinskij.
- Det är det jag hoppas på.
- Det var inte litet det!
Lajos lärare smålog.

- Hur går det i skolan, Lajos? Har du funnit något älsklingsämne redan?
- Ja, historia.
- Jaså! Läser ni historia i klassen redan?
- Nej, jag läser på egen hand.
- Jaså, och vad läser du om då?
- England och Grekland. När jag är stor ska jag resa till dem bägge två.
- Som världsberömd balettdansör?
- Just precis!

Lajos och hans far har gått upp till Fiskarbastionen, där de står och blickar ut över sin stad.

- Se denna stad, min pojke. Jag lovar dig, att ingen stad i världen är vackrare än denna vår Donaudrottning Budapest. Jag har rest överallt i Europa, jag har sett Paris, London, Rom och Venedig, men ingen av dem kan mäta sig med vår huvudstad. Väx upp omsorgsfullt, min pojke, ty av ödet är du gynnad att växa upp i världens vackraste stad.

Jag tycker dock inte om att du nödvändigt vill bli balettdansör. Du borde bli en säker affärsman i stället som jag. Du kommer av en av vårt lands anrikaste familjer, och du borde visa dig värdig ditt namn med att bli någonting bättre än en dansör. Men eftersom du är envis och eftersom jag älskar dig kommer jag alltid att hjälpa dig med vad du än gör.

- Vad är en nazist, pappa?
- En nazist är en äkta idiot.
- Är Mussolini en nazist?
- Nej, Mussolini är reko, trots att han umgås alltför mycket med avskummet Hitler.
- Är Hitler en nazist?
- Ja, Hitler är en nazist. Akta dig för honom och för alla som tror på honom.

Flera år har gått. Det är 1938. Lajos är en ung man vid Budapestoperans balettskola. Hitlers annektering av Österrike har just drabbat världen. Krigsmoln skocka sig över Europa.

- Men Ungern är i säkerhet. Vi lever trygga och osynliga mellan alla stormakter, och vi glädja oss åt vår underbara lott. Jag tvivlar faktiskt på att något folk i världen idag är lyckligare och lever i större harmoni än ungrarna.

Och hela världen älskar oss. Budapest besöks inte så mycket av rika utlänningar som Rom, Venedig och Florens, men alla som i alla fall kommer hit instämmer i att Budapest, min egen underbara stad, är den vackraste i Europa.

Och om det blir krig så klara vi oss undan det. Vi är kloka, vi håller oss utanför alla historiska skeden, och vi understödjer bara dem som vi måste och tar till vapen bara om vi verkligen måste. Om ändå alla folk på jorden tänkte så! Varför är inte hela jorden som Ungern!

Det sägs att tyskarna förföljer alla judar. Hur löjliga, fåniga, okunniga och barnsliga kan människor bli!

I kväll dansar jag min första stora huvudroll på operan. Min karriär ligger strålande framför mig. Alla som har sett mig är eniga om att jag kan bli en ny Nijinskij, och jag tänker inte ge mig förrän jag har blivit det!

O, hur underbart är inte Budapest i kväll! Jag har gjort stor succé, livet är underbart, och min stad är vackrare än någonsin! Se bara hur den mäktiga Kedjebro höjer sina magnifika ståtliga lysande portar över vattnet, och hur Elisabethbrons smäckra spann speglar sig i Donaus lugna breda vatten! Och hur människorna där i restauranten dricker, skrattar, skojar och äter, medan underbara zigenare spelar för dem på sina mjuka violiner. I sanning, ett mera njutningslystet, vänligt och leende folk tror jag inte att existerar på jorden.

Hur förfärligt är det inte att tyskarna har bombat Warszawa! Vad har polackerna gjort dem? Den stora frågan är nu: vad gör engelsmännen?

Jag undrar hur det är i England. Det måste vara ett underbart land, eftersom våra egna Alexander Korda och Leslie Howard har slagit sig ner där och fortfarande trivs där. Och deras filmer är ju naturligtvis de bästa i världen! Och det säger jag inte för att jag är ungrare utan för att alla med sinne för konst och smak inte kan säga annat.

Jag tycker synd om Wien och Österrike. Hur mycket måste de inte lida under de vildsinta barbariska nordtyskarnas ok! Men ännu mera synd tycker jag förstås om Polen.

Och snart är det antagligen vår tur. Men vi är kloka nog att inte slåss. Vi böjer oss för stormakterna och låter dem gräla sinsemellan över våra huvuden. Vi har ingenting med dem att göra.

Och Budapest kan de inte röra.

Frankrike faller som ett korthus. Det visar vad jag alltid har misstänkt: det är inte mycket gry i fransmännen.

Men engelsmännen fortsätter kampen. Winston Churchill är som ett orubbligt granitblock som England tyr sig till, och med honom som skydd mot stormen klarar sig engelsmännen igenom allt. De utgör verkligen en ädel och beundransvärd nation.

Min vän Miklos är förgrymmad på amerikanarna som inte deltar i kampen. Han säger att nazismen är någonting som det är varje mans plikt att bekämpa till dess att den är kväst för alltid och att det är en skam att det överflödigt rika Amerika inte inser sitt ansvar. Han säger att nazismen är den värsta faran i mänsklighetens historia, men jag tycker att han överdriver. Han vet dock mer än jag.

Han var Mussolinibeundrare förr, men nu hatar han Mussolini för att denne har gått i samförstånd med Hitler. Han hatar kriget och säger att världens undergång är nära. Det är underligt att han är en så from katolik.

Jag har gått med i den antinazistiska rörelsen. Jag har redan avgivit alla viktiga löften, och jag har svurit att aldrig mera dansa offentligt förrän Ungern återigen är oberoende och fritt från tyskars inflytande. Jag tror på rörelsens ideologi.

Vår ministerpresident Téléki har begått självmord i protest mot Tysklands krav på vårt deltagande i kriget. Detta är den värsta upplevelsen i mitt liv.

Hitler är en galen hund som borde skjutas.

Hur kommer världen att se ut när kriget är över? Kommer England någonsin igen att bli lika ädelt och mäktigt som det var? Hur kommer det att gå för Mussolini? Kommer jag fortfarande att ha lust att dansa när världen ligger i ruiner?

Hurra för Japan! Äntligen har Amerika tvingats med i kriget!

Tyskarna bombar London. Det måste vara förfärligt för engelsmännen att se sin egen huvudstad förstöras.

Miklos säger att Europa håller på att gå under, och jag tror han har rätt. Nazisterna erövrar allt, sprider sitt gift överallt och förlamar allt av mänskligt värde inklusive deras egen gamla underbara anrika kultur. Hur kan Beethovens, Goethes, Händels, Brahms och Kants gamla Tyskland ha spottat fram sådana avskyvärda hundar som Hitler, Göring och Goebbels? Hur är det möjligt att en så fruktansvärd förändring i ett enda land faktiskt kan inträffa? Jag förstår det inte.

Jag hör att tyskarna har slagits tillbaka vid Stalingrad, men jag är inte entusiastisk. Jag hade varit gladare om greker stått emot tyskarna vid Thermopyle, om norrmän gjort det vid Narvik eller om engelsmän hade återtagit Dunquerque.

För om Hitler är en galen hund så är ju Stalin den största, fientligaste och farligaste av giftormar.

Hur beklagansvärd, rутten och bedrövlіg världen än är omkring oss så lever vi ändå trots allt i Budapest, den vackraste av alla städer. Och så länge jag har mitt Budapest att fröjdas över, njuta av och älska, så länge är jag nöjd. Ty att ha Budapest är att ha allt.

Jag har brutit mitt antinazistiska löfte att aldrig dansa ett steg så länge nazismen har något inflytande i Ungern. Jag kunde inte låta bli att visa ett nummer för en

underbar publik som faktiskt längtade efter att få se min dans. Är det fel att bryta politiska löften för konstens och människors fågrings skull? Jag är rädd att mina kamrater i föreningen tycker det, och följaktligen löper jag risken att bli utfrusen.

Jag har inga vänner mera. Alla mina bästa vänner var antinazister, och till följd av mitt handlingsätt fryser de nu ut mig. Säkerligen avskyr de att göra det, men de måste följa sina principer. Jag förstår dem, och trots att jag nu är en främling för tillvaron har jag fortfarande kvar min värld och mitt Budapest och även min publik, om jag åter får lust att dansa, vilket knappast är troligt.

Maktbalansen har svängt om. Ryssarna driver nu nazisterna tillbaka, och de närmar sig Europa mer och mer för varje dag. Engelsmän och amerikanare har visserligen gjort framsteg i Afrika, men hur innerligt önskar jag icke att även de skulle sätta sin fot i Europa! Jag ryser vid tanken på att Europa ligger öppet för Stalins tyranni.

Hur fantastisk är icke engelsmännens Churchill! Han ensam som personlighet väger fullständigt upp både Hitlers skräckinjagande mordiska gestalt och Stalins giftiga sataniska tyrannleende.

Äntligen gör de allierade någonting. De har landstigit i Normandie och tågat upp genom Italien, men jag önskar att de hade gjort det litet tidigare. Ryssarna är redan i Polen!

Hur förfärligt är inte detta krig! Nazisterna har redan förlorat kampen, men de vägrar att ge upp innan de har förstört och ruinerat hela Europa. De italienska gamla klassiska städerna faller i spillror, Monte Cassino finns inte längre, Paris och London är halvt sönderbombade, om man ska tro på vad som påstås, och dagligen blir någon ny medeltida stad någonstans i Tyskland eller i det olyckliga Polen, för alltid utjämnad med marken. De människor som sköter detta krig känner inte varandra och strider inte med varandra, utan de ägnar all sin uppmärksamhet åt att fullständigt förstöra varandras civilisationer. När kriget är över kommer ingenting att finnas kvar av världen utom Amerika, vars trygga medborgare bekvämt rullar tummarna långt borta på andra sidan haven. Och jag fruktar för hur det ska gå för mitt Budapest.

Det olyckliga Polens huvudstad Warszawa har enligt vad jag har hört helt och hållet utplånats på grund av en nazistisk ledares nyck.

Bomber haglar över Budapest. Jag hör dem vissla och explodera där jag ligger på Maria Magdalenasjukhuset strax utanför staden. Jag struntade i sirenerna när de började tjuta, hörde planen komma och beredde mig på domedagen. Jag träffades i benet av någonting när de första bomberna träffade staden, och enligt vad jag kan förstå av min blyga sköterska så är mitt högra knä skadat för all framtid. Jag hör bomberna falla långt borta och önskar att jag hade fått dö. Jag önskar att den första bomb som fälldes över Budapest hade träffat mig.

Jag får snart lämna sjukhuset och fara hem till familjen på vårt gods i Szombathely för att vårdas där tills jag blir frisk helt och hållet. Ryssarna belägrar vår huvudstad nu, tyskarna vill tyvärr inte överge den, och dag och natt hör jag bomber, kanoner och

kulsprutor. När jag någon gång sover någon timme då och då drömmer jag alltid mardrömmar.

Mitt ben kommer jag aldrig att kunna böja igen. Knät är fördärvat och låst, och jag försöker som bäst att lära mig gå med käpp.

O, varför invaderade engelsmännen inte Grekland i stället för Italien? Då hade kanske Ungern fallit i deras händer i stället för i Stalins.

Jag befinner mig i Szombathely, men jag längtar tillbaka till Budapest. Ryssarna och tyskarna kämpar förbittrat där nu, kungliga slottet lär vara illa åtgånget, och jag förbannar detta nazisternas krig ideligen varje minut av varje dag som går. Min egen familj känner inte längre igen mig.

Jag ber till Gud varje morgon och kväll att tyskar och ryssar måtte vara ute ur Budapest före jul.

Jag har lämnat Szombathely och är på väg mot Budapest med tåg. Snön ligger ren och vit på marken så långt man kan se, det är iskallt ute, och världen i allmänhet tycks på alla sätt vara stel av köld. Jag ser endast elände och krigströtthet överallt, och det är tydligt att ryssarna redan är mera impopulära i vårt land än vad tyskarna någonsin var.

Trots att jag vet att allt är dött i Budapest och att det fortfarande finns nazister kvar där som slåss, så längtar jag dit. Jag har aldrig längtat så innerligt till min stad förr som jag gör nu.

Tåget har stannat utanför staden. Jag är dödstrött och ämnar därför tillbringa natten på hotell. I morgon fortsätter jag färden.

Det är söndag morgon. Klockan är inte ens sju. Himlen är grå, luften är isande kall, men allt är stilla. Jag vandrar längs Budapests kajer.

Inga broar finns kvar. Kedjebron stupar rakt ner i det iskalla vattnet, och kvar av Elisabethbron finns det endast vaga sorgliga lämningar. Det kungliga ståtliga slottet ligger i grus och ruiner uppe på berget, och även Matthiaskyrkan är oigenkännlig. Allt är förstört. Jag börjar gradvis inse att Budapest finns inte mer.

Jag vandrar genom tysta gator där förr violiner sjöng och vackra flickor dansade. Vid den här gatan där alla de förnämaste restaurangerna låg upptäcker jag bara ruiner. Borta är de glada gästerna, och borta är de ivriga kyparna. Till och med träden är borta.

Jag möter en liten tiggarpojke. Jag frågar honom var hans föräldrar bor. Han svarar naturligtvis att de är döda. Jag frågar honom vilka de var och var de bodde medan de levde. Och jag får veta att hans far var baron.

Jag haltar vidare med min käpp, och mina ögon är givetvis innerligt våta. Budapest, som jag lämnade för fyra månader sedan, har under min frånvaro förvandlats till ett spöke.

Skottlossning smattrar ännu här och var genom morgonens tystnad, men den lämnar mig fullständigt likgiltig. Jag blir gärna skjuten av en ryss eller en nazist som inte vet namnet på denna stad.

Operan står kvar men har även den skadats och plundrats. Jag finner i salongen spår och lämningar av slagsmål, hänsynslös förstörelselusta och av orgier. En kvinna ligger stinkande och död i orkesterdiket.

Men någonstans leker ett par barn. Deras skratt låter som ekon från en lycklig förgången värld som idag är död.

Jag lämnar teatern och går på min käpp hem till min våning vars hus fortfarande står kvar underligt nog. Jag låser upp min dörr, träder in i rummet och lägger mig på min säng. Där slutligen brister jag ut i förtvivlad ohämmad gråt.

"Tror du på ett liv efter detta?" frågar mig min kamrat Elisabet där vi sitter i ett dunkelt kafé och äter billig smutsig mat tillsammans. Jag svarar henne att det är mig likgiltigt om vi är odödliga eller ej, ty vad vi än är så får vi finna oss i det. Jag är inte på humör att prata, och hon märker det och tiger.

Med smärta i bröstet minns jag den tid då jag var djupt förälskad i henne men aldrig vågade tala om det. Hon tittar ner i sin tallrik medan hon äter, och jag undrar vad hon tänker på men vågar som vanligt inte fråga.

När hon har ätit tillräckligt av den kväljande röran på sin tallrik frågar hon mig utan att se på mig: "Kommer du någonsin igen att kunna dansa?"

Jag svarar kort: "Nej." Och jag äter färdigt, tittar inte mera på henne, och när jag är färdig reser vi oss och lämnar syltan. Vi säger "hej" och lämnar varandra utan att mera se på varandra.

Jag har inte rakat mig på många dagar och inte tvättat mig heller. Jag sover med kläderna på och accepterar mer och mer ett liv utan innehåll och mening. På kvällarna går jag till ett kafé där jag sitter och skriver koreografi, och ibland händer det att jag där träffar en bekant. I så fall låter jag honom tilltala mig, ty jag tycker inte om att inkräkta på andras områden om de inte bjuder mig att göra det. Ganska snart upphör de bekanta jag träffar att tilltala mig.

Jag börjar även mer och mer att dricka vin, ty på något sätt smakar vin lika beskt som livet, vilket alltid är en lika fascinerande observation att göra.

Småningom börjar jag även hemfalla åt masturbationer, men stopp: jag får inte blotta för er hela mitt depraverade själlsliv.

Människor börjar göra någonting åt alla ruiner som skräpar överallt över hela Budapest och särskilt i de delar av Buda där stadens vackraste byggnader låg. Pontonbroar har lagts över floden, och de vanpryder vattnet lika mycket som de vanpryder staden. Jag hör någonstans att de allierade har jämnat Berlin, Dresden, Hamburg, Lübeck, Hannover, Köln och Chemnitz med marken och att Hitler har skjutit sig och sin mätress i en bunker, men allt detta lämnar mig oberörd. Jag tillbringar mina dagar med att drömma om och med min fantasi förgylla det förflutna.

Den förut antinazistiska föreningen i vilken alla mina bästa vänner ingick har nu skiftat färg efter klimatet och blivit antikommunistisk. Eftersom Ungern håller på att göras kommunistiskt av sina ryska erövrare har mina vänners förening gått under jorden, och de erbjuder mig medlemskap. Jag vill gärna behaga dem genom att acceptera, men jag anser det fel att göra så eftersom jag inte längre är ett dugg politiskt intresserad, vilket jag bekänner för dem. Vår palaver slutar dock i alla fall med att jag blir medlem. Och jag måste erkänna att jag känner en viss glädje.

Tiden går snabbt när man har ställt sig utanför den. Den antikommunistiska rörelsen är nu ett känt maktbegrepp, och jag oroar mig för mina vänner, ty ryssarna vill gärna åt dem.

Jag häktades idag och torterades. Ryssarna tycks veta att jag har samröre med den underjordiska antikommunistorganisationen, ty de lockade mig med frestande anbud att avslöja mina vänner. Detta kan jag dock givetvis inte göra.

De har befallt mig att besöka deras kontor varje morgon klockan tio. Varför kan de inte lämna mig i fred?

En bil stannade i natt utanför mitt hyreshus och hämtade doktor Merschner och hans hustru. De har inte kommit tillbaka.

Jag struntar numera blankt i att inställa mig på de fördömda ryssarnas kontor. Jag bryr mig inte om vad som händer. Jag kan ändå inte sjunka djupare eller förlora mera än vad jag redan har gjort.

Ryssarna hotar mig. Jag antar att de snart tar hand om mig. Jag gick upp till Fiskarbastionen idag för att kanske för sista gången se Budapest. Det var en sorglig syn. Det skulle inte förvåna mig om av alla Europas förstörda städer just Budapest, den vackraste, var den mest förstörda. Och det skulle heller inte förvåna mig om av alla Östeuropas kommande lidanden just ungrarna fick känna på det värsta.

Hur gärna skulle jag inte fara till utlandet! Men vad tjänar det till? Far jag utomlands och hoppas att det ska vara bättre där så blir jag säkert på nytt besviken.

Jag såg Elisabet på gatan idag. Hon hälsade inte på mig och jag hälsade inte på henne. Vi gick förbi varandra på var sin sida om gatan som om vi inte kände varandra.

Kommunisterna har etablerat sig nu. Jag har hört rykten om att Horthy är i Holland. Det är underbart att han slipper bevittna Ungerns hädanfärd på nära håll.

Varannan natt hör jag hemliga polisens svarta skåpvagnar stanna i närheten och föra bort oskyldiga begåvade människor. Varför kommer en sådan bil aldrig och hämtar mig?

Jag älskar Ungern, och jag kommer alltid att älska mitt älskade Ungern. Ingen kan beröva mig min kärlek, ty den är sammangjuten med min själ, och min själ är det enda av värde som jag fortfarande äger.

Och vad än ryssarna gör med mig så kommer det underbara Ungern som en gång var alltid att leva, om ingen annanstans så inom min egen själ. Mina landsmän må hata sitt land, och de må till och med glömma det om de vill, men själv glömmer jag det aldrig.

Ryssarna skriker och gasar om tyskarnas förfärliga koncentrationsläger och alla de miljoner oskyldiga som har avlivats däri, men vart för de sina egna motståndare? Vart förs alla dem som varje natt avhämtas och förs bort för att aldrig mera återkomma?

Den som gasar om en annans smuts har vanligen ordentligt med smuts själv.

Ungern var ett fridfullt land uppfyllt av underbara människor som inte på något sätt förbröt sig mot eller ingrep i världsordningen. De hade världens vackraste stad som sin huvudstad, och de älskade alla livet mest av allt och närmast varandra. Trots allt detta erövrade en tyrann deras land, slogs främmande soldater om deras huvudstad, ödelade den och oräkneliga oskuldsfulla människors liv, trygghet och framtid. Varför? Vad gjorde Ungern för att förtjäna allt detta?

Jag hör en större bil stanna utanför det hyreshus i vilket jag bor. Kommer de efter mig eller efter min granne? Min granne undrar säkert samma sak. Han hoppas de kommer efter mig, och det gör även jag. Hemliga poliser klampar upp för trapporna. Jag lyssnar spänt. Slutligen stannar de och knackar på min dörr. Jag andas ut av lättnad. Äntligen har det blivit min tur.

Jag öppnar för dem och ber dem stiga in. De ber mig följa med dem. "Med nöje," svarar jag och tar på mig min rock. Så följer jag med dem.

De märker att jag haltar och använder käpp, varför de bär mig ner för trapporna, så att det ska gå fortare. Jag knuffas in i deras stora svarta bil, där många andra redan finns förutom jag. Vi skall alla föras bort mot vad jag hoppas att skall vara en snabb och lindrig död. Men så är inte fallet. Liksom var fallet med judarna i Hitlers Tyskland kommer vi att sättas till slavarbete där vi gradvis automatiskt dör av undernäring och överarbete. Ingen beundrar och lär sig så mycket av en tyrann som en tyrann.

Ja, här avbryter jag mitt livs historia. Mycket är säkert inte att tillägga eftersom jag antagligen tas om hand på effektivare sätt än de övriga i denna bil. Ty de flesta av dem är ju unga och friska studenter, akademiker, läkare, apotekare och exaristokrater, medan jag har turen att vara både halt och lytt och oduglig såsom samarbetsvillig slav. Men vid närmare eftertanke är nog de flesta av oss ändå lika odugliga som jag. Ty ingen av oss ser ju längre någon mening med att hålla sig själv vid liv.

Nuet (augusti 1971):

Världssituationen har aldrig tett sig så hopplös som den ter sig idag. Krig har aldrig för ett ögonblick upphört att flamma upp på nytt efter det senaste världskrigets slut först i Korea och sedan i Indokina, för att bara nämna två exempel. De etablerade aristokratierna, som fordom stod för all samhällsordning och glans, har upphört att existera i praktiskt taget hela världen utom i England. Naturen, haven och allt liv förgiftas gradvis av civilisationens onda genius industrialismens avfallsprodukter. Människorna trängs, svälter och förökar sig som råttor. Klassisk bildning och kultur är idag någonting som en alltmer isolerad exklusiv och krympande elit av humanister har ett allt vagare begrepp om. Skolundervisningen urvattnas ständigt med USA och Sverige i täten så att ungdomen snarare uppfostras till anarki än till att lära sig något. De sköna konsterna har under vårt sekel urartat, upplösts och degraderats så långt att de numera endast är effektiva såsom medel för politisk propaganda eller som kapitalistiska investeringsobjekt. Människorna är uppdelade i två ytterligheter: en socialistisk och en kapitalistisk, och båda dessa ideologier är var och en för sig lika överdriven, onaturlig, omänsklig och blind för måttlighet och gyllene medelvägar. Och i luften svävar hela tiden fruktan för ett tredje och slutligen allt förintande atombombsvärldskrig. Det kalla kriget har varit ett faktum ända sedan det senaste världskriget avslutades, och så länge det kalla kriget håller på kommer den universella skräcken för ett kärnvapenkrig att leva kvar.

Demagogerna gagnar om mera jämlikhet och vill göra jorden ännu mera till ett myrsamhälle än vad den redan är. Allting analyseras och värderas vetenskapligt och naturalistiskt: om världen trots allt har en framtid så tyder allting på att det i så fall blir ett barbari i bedräglig vetenskaplig förklädnad som kontrollerar massorna genom tillrättalagda massmedia som fungerar som oupphörlig hjärntvätt. Alla historiska kunskaper glöms bort och nedvärderas, språk korrumpas och förslappas, moraliska värderingar försvinner, religioner blir till föremål för åtlöje, medan våldet hela tiden tilltar närt av det ständigt ökande drogmisshandelen och uppmuntrat genom så kallade heroiska föregångsexempel från film och television. Aldrig har världens totalitära stater varit hårdare etablerade än vad de är idag genom att de främst genom övervakning skaffat sig en vattentät och ofelbar teknologisk grund för sitt missbruk av tekniken för utövandet av ett ständigt ökande förtryck.

Mer än någon annanstans återspeglas världens desperata situation i den moderna arkitekturen, som i sin fantasilöshet, överväldigande smaklöshet och hopplösa förtvivlade brist på mänsklighet överträffar allt fult och människofientligt som någonsin har uppenbarat sig på jorden. De moderna storstäderna har blivit hårdare, farligare och hemskare djungler och öknar än självaste Amazonas eller Sahara. De utgör en modern materiell vetenskaplig urskog i vilken endast varelser med vilddjurs- och insektsmentalitet kan finna sig till rätta på bekostnad av varje form av mänskligt samvete, som blinda termiter i termitstackar.

Världen har aldrig varit så livsfientlig som den är idag. Ur naturlig synpunkt var mammutarnas och dinosauriernas tid på alla sätt mera dräglig för allt liv som sådant än vad människans tid är det idag. Ty det fruktansvärda är att materialismen, industrialismen, funktionalismen och allt det hemska och onaturliga som vanställer vår moder jord idag har drivits för långt för att kunna omintetgöras. Det skulle ta naturen många tusen år att få bukt med den sjukdom som människan har satt till världen och kultiverat under endast två århundraden, den ohämmade legaliserade industrialistiska rovdrift på naturen som hotar att förstöra naturen helt och hållet och därmed det mirakel kallat livet som enligt teorierna hittills har fått existera i fred på jorden under 500 miljoner år.

Vetenskapen är alltså delvis tydligen rena rama galenskapen. Den är ju lika skadlig som nyttig och därför egentligen fåfång och meningslös, ty allting är fåfängligt och meningslöst här i världen utom kärleken, och kärleken är aldrig strikt vetenskaplig.

Den dagen utvecklandet av den vetenskapliga teknologin började, den dagen tycks jorden ha varit dödsdömd. Ty endast genom den forcerade vetenskapliga teknologins försorg i militär och politisk tjänst står vi var vi står idag, och var står vi om inte inför civilisationens, naturens, livets och jordens undergång? Ett oöverträffat världshistoriskt mirakel krävs för att människan skulle få en framtid över huvud taget, och ett ännu mer omfattande mirakel skulle krävas för att på minsta sätt få den dräglig. Alltså kräver den mänskliga tillvaron i högre grad än någonsin tidigare i historien en tro på mirakel.

Ett annat tecken på vetenskapens meningslöshet är det faktum att den ingalunda har fyllt sin uppgift att minska människornas lidanden och att finna svaret på universums gåtor. För varje världssjukdom som medicinen har botat har en ny världssjukdom dykt upp i stället, och vid sidan av cancer härjar i vår tid även narkomanin som en dynamiskt expansiv samhällsfarsot som blivit möjlig just genom vetenskapens drogframställningsmöjligheter. Vetenskapen menar sig ha upptäckt att världen är rund, att universum är oändligt, att människan härstammar från lungfisken

och så vidare, men vad den än upptäcker så möts den av nya obegripliga mysterier. Man kommer aldrig att kunna veta allt, varför alla vetenskapliga kunskaper alltid måste vara snöpligt bristfälliga.

En annan fåfånglighet som människorna har torterat sig själva med i alla tider är bigotteriet. Vad spelar det för roll vad som är den enda sanna läran? Vilka läror som än någonsin fastställts på religiöst eller vetenskapligt område, så uppstår det ändå alltid nya obegripliga gåtor och mysterier som är ännu mer olösliga och hopplösa än de som efter århundraden av vedermödor äntligen har klarats upp. Även om någon en dag upptäcker hur man konstruerar ett gravitationsfritt flygande tefat så kommer denna uppfinning i längden att visa sig lika meningslös och fåfång som de en gång revolutionerande uppfinningarna ångmaskinen, fonografen och Arkimedes skruv. Och även om man i morgon upptäcker en ny variant av hur livet kan ha kommit till så återstår i övermorgon gåtan universums tillkomst och därefter ännu mera ändlösa gåtor. Vad man än upptäcker någonsin så kommer man aldrig ifrån att allting ändå är oändligt.

Bigotteri och materialism är de två medel som människan mest har använt sig av till att fördärva jorden med. Med materialismen som förevändning har hon genomfört den naturvidriga industrirevolutionen och gjort sig till livets fiende nummer ett i och med konstruktionen av atombomben och den globala miljöförstörelsen för kortsiktig snöd vinnings skull, och med "den enda sanna läran" som tillhygge har hon hetsat upp sig till ett fanatiskt monster som i blodtörst och vansinne ibland har överträffat Tyrannosaurus Rex, som åtminstone dödade bara för att överleva. Se bara på medeltidens muslimer, renässansens inkvisitorer och vår tids socialister, de tyska nationalsocialisterna, de ryska stalinisterna och de kinesiska maoisterna. De mördade inte bara för att överleva utan för en falsk idealism för att bevisa dennas ofelbarhet, varför den mänskligt nog just därför felade.

Vetenskap, dogmer och läror är alltså meningslösa om inte rentav förkastliga, eftersom människan med deras hjälp inte bara har fördärvat sig själv utan även hela jorden. Men vad är då livet värt? Vad är då livets mening? Vad finns kvar om man avlägsnar allt ruttet ogräs som människan i bigotteriets och materialismens namn har smutsat ner hela jorden och hela historien med?

Låt oss se efter. Låt oss återvända till den tid före Buddhas och Aristoteles dagar då religioner endast var mytologier och då vetenskap endast var något som man lekte med i sanden. Hur såg den världen ut? Hurdan var den värld som vi kallar Hellas och som vid sin undergång fick världen att spåra ur? Är det möjligt att den tidens människor kände till livets mening? Låt oss återvända dit och se efter.

Homeros:

Se hur havet gnistrar och lyser! Se på denna arkipelag, de himmelska öarnas land, hur välsignad den är av ljuset! Det är landet som är älskat av Afrodite, begåvat med upplysta söner av Apollon, omstrålat av Zeus ljus och beskyddat av Poseidons trierer. Det är mitt eget land, och det är framtidens land, ty hennes ljus är för klart för att någonsin kunna upphöra. Detta är mitt eget älskade Hellas.

Vari ligger Hellas hemlighet? Vad är källan och ursprunget till hennes ljus och hennes härlighet? Vilken är orsaken till att hon är så oförlikligt och evigt förtrollande? Hennes hemlighet är att gudarna älskar henne och att dessa har lämnat sin kärlek för Hellas i arv vidare åt människorna. Inget land var någonsin mera älskat på jorden, och därför var heller inget land någonsin mera fullkomligt.

Visst älskade Amon och Aton det rika landet vid floden Nilen, men de lärde Farao och prästerna att älska endast dem. Visst älskade tvåflodslandets konungar sina städer och slätter, men de kom aldrig på tanken att bevara och utveckla sin kärlek för framtiden. Även Persien är förvisso högeligen älskat av Ormuzd, men vad är denna kärlek värd när perserna styrkt av den blott ytterligare framhäver sitt förtryck? Nej, vi hellener är lärda att älska vårt land på gudars vis, ty på samma sätt som fäder älskar sina barn älska vi Hellas. Och därför är vår kärlek evig, ty en fader upphör aldrig med att älska sitt barn även om barnet ljuter en tidig död i klenmod och vanära.

Framtiden tillhör vårt land, och min dröm är att hon får leva för evigt såsom världens moder och huvudland. Den enda fara som någonsin kan resultera i hennes undergång är vi själva: om vår kärlek för Hellas avtar eller om vi på annat sätt visar oss ovärdiga hennes jord så kan ingenting rädda henne. Ty om vi själva sviktar sviktar Hellas, ty vi är Hellas.

Jag skådar in i framtiden. Jag är blind, och därför kan jag se allt. Jag tycker inte om vad jag ser. Jag ser förruttnelse, förödelse, förgängelse och vanmakt. Bort, förfärliga syn! O hellener! Skall då även ni, världens hopp, gå under? O Zeus, hjälp mig! Giv mig kraft till att förhindra en sådan utveckling, genom att utveckla den hellenska andan och kärleken! Gudomliga olympiska fäder, om ni älskar Hellas, så understöd mig i det arbete som mitt liv kommer att bestå av, nämligen att förstärka och bygga upp hellenernas självförtroende! Ty endast genom att inse att de alla är hellener tror jag att de någonsin kan vinna enighet och evigt liv såsom världens fäder.

Just nu har de en svaghet och beundran för sångare. En sångare skall jag därför bli, och bokstaven och lyran får bli mina medel. Mitt arbete har jag framför mig, och ännu en gång tänker jag offra till gudarna och be dem ingiva mig kraft inför vad den obestämda framtiden kan ha i beredskap för mig, mina bröder och Hellas.

Apollon, du ljusets personifikation, du idealens uppmuntrare och beskyddare, jag ser dig framför mig som min främsta understödare. Jag tackar dig för din inspiration.

Hermes, du människornas vägledare, du underbare skyddsande, dig vördar jag som mitt samvete. Jag ber dig att aldrig vara tyst.

Poseidon, havens och världens härskare, misskända enstöring och den störste av kärleksdyrkare, ditt skydd betraktar jag som det mest värdefulla jag äger. Du är den ende av gudarna som jag betraktar som min personlige vän.

Athena, stadsbeskyddarinna och framtidsgudinna, det att du mer än de andra hänger dig åt Hellas framtid gör att jag måste se upp till dig mest av alla. Tack för ditt varma bistånd i mitt arbete!

Afrodite, du den vackraste av varelser, du mest åtråvärda, svårtillgängliga och dyrkade av gudar, dig anser jag vara skönhetsens ideal och begynnelse. Före dig var ingenting vackert medan nu du gör allting vackert.

Hefaistos, du stackars lytte man, du är kanske den störste av gudar. För vem skapar väl mera och vem ger människorna rikare skatter än du? Vad är du om inte givaren framför alla andra?

Dionysos, du barnslige naive oskyldige och enkle gud, du är den enda av de jag älskar som jag ändå inte älskar. För vad är väl du om inte korrupsionens och dekadansens uppmuntrare? Jag tackar dig dock för alla välbehövlige välsignade flykter från verkligheten och förnuftet.

Hera, du drottningarnas drottning, du Zeus jämlike och oförliknelige kvinna, du delar tillsammans med Zeus kraften och makten. Tillsammans är ni de största, lämpligaste och visaste världsregenter som någonsin har uppbringats och kan uppbringas. För detta tackar jag er, och jag önskar och hoppas att ni må smycka världens tron för evigt.

Zeus, du alltings härskare och universums herre, dig tackar jag blott för att du finns. Ty vad vore väl världen utan dig om inte tillbaka i kaos? Och dig hyllar jag även såsom Hellas enda frambringare.

Artemis, du är behagets fulländning. Din mjukhet, ditt behag och din oppnåelighet gör dig till den mest sällsamma och överjordiska av varelser. Du är ett luftslott som alla trängtar till men som ingen vågar gripa om av respekt och vördnad för din sällhet. Du är den enda av alla Olympens gudomliga naturer som jag verkligen personligen älskar.

Asklepios, du olycklige människovän som vredgade Zeus med din kärlek, dig hyllar jag som den trognaste av människovänner. Olyckligt var det att du aldrig lyckades i ditt goda uppsåt att göra hellenerna odödliga.

Prometheus, du den störste av mänsklighetens hjältar, du människoson som med din kärlek visade dig vara förmer än en gud, dig hyllar jag såsom den okuvliga mänskliga andans stiftare. Du gav Hellas dess ljus och därmed mänskligheten dess hopp. Ty vad är Hellas om inte just hoppet om evig mänsklig lycka?

O Hellas, varför är inte hela världen blott ett vatten täckt av dina himmelska öar? Varför finns det oändliga öknar, bergskedjor och djungler, och varför finns det oöverkomliga hav? Varför är inte hela världen som Hellas?

Men naturligt är att inte allt är blott ett paradiset. Ty det är ju bevisat att skönhet på ett håll icke kan existera utan avskyvärdhet på ett annat. Människor kan icke endast vara goda; de måste även emellanåt få vara onda. Världen har två sidor, och Hellas utgör det högsta som den ljusa sidan kan frambringa.

Det är till och med helt naturligt att även Hellas har två sidor. Även vi hellener lider, krigar, är grymma, är fattiga, är olyckliga och är purkna emellanåt, ty är vi inte det så finner vi inget behag i att vara motsatsen. Och vi får icke glömma att endast motsatsen spelar någon roll.

Det enda som verkligen spelar någon roll är dock till slut kärleken. Jag är gammal nu och vis av ett mödosamt livs erfarenheter, men det enda som jag dock egentligen har lärt mig är att kärleken är det enda som är av något värde. Allt är förgängligt, fåfängt och helt meningslöst utom kärleken, som alltid lever evigt. Även om Hellas en dag går under trots mitt arbete så kommer Hellas kärlek alltid att leva och bevisa för eftervärlden att historien nådde i Hellas sin klimax och mänskligheten sitt enda hopp. Ty allt vad en människa behöver göra för att föreviga någonting är att älska det. Och mer än någonting någonsin har just Hellas varit älskat av människorna.

När en kärlek dör så dör den blott för att en dag återuppstå. Därför, om hellenerna förlorar sitt Hellas och sin kärlek för Hellas, så är det i min mening endast tillfälligt. Vad som än händer i framtiden så kommer Hellas ande alltid att leva kvar och en dag, kanske i morgon, kanske nästa evighet, återuppstå i mera lysande glans än någonsin.

Allt vad jag vill säga innan jag dör är detta: kärleken är allt och allt annat är ingenting. Ty endast kärleken ger mening åt livet. Det enda som är värt att leva för är kärleken. Allt annat är tomt och meningslöst. Min kärlek har blivit mitt liv, och mitt liv har blivit min kärlek. En högre ynnest kan i min mening icke unnas en människa. Ty när man har vunnit kärleken som är livets enda mening har man vunnit allt.

Farväl, mitt Hellas. Minns att unna människorna att upptäcka kärleken.

Och farväl, mina bröder. Minns att utmärkande för en hellen är icke hans kraft utan endast hans kärlek.

Slut.